

Західний науковий центр
НАН України та
МОН України
Western Scientific Center of the
National Academy of Sciences of
Ukraine and the Ministry of Education
and Science of Ukraine

ISSN 2409-1375
Громадська організація
«Львівський аналітичний дім»
Public organization
«Lviv Analytical House»

Психологічні виміри культури, економіки, управління: науковий журнал

Psychological Dimensions of Culture, Economics, Management: Science Journal

ВИПУСК 29

Матеріали

*Всеукраїнського наукового круглого столу на тему
«Психологія і психотерапія кіномистецтва»
з нагоди Міжнародного Дня Кіно
28 грудня 2025 року,*

а також

*Всеукраїнського наукового круглого столу на тему
«Життєстійкість особистості, економіки
та культури суспільства»
з нагоди Міжнародного Дня дівчат і жінок в науці
11 лютого 2026 року*

Львів – 2026

Психологічні виміри культури, економіки, управління : Науковий журнал / [відповідальний редактор кандидат психологічних наук Олег Лозинський]. Україна, Львів. Випуск 29, 2026. 482 с.

Psychological Dimensions of Culture, Economics, Management: Science Journal / [responsible editor, PhD in psychological sciences Oleg Lozynskiy]. Ukraine, Lviv. Number 29, 2026. 482 p.

Оприлюднено матеріали учасників Всеукраїнського наукового круглого столу на тему «Психологія і психотерапія кіномистецтва» з нагоди Міжнародного Дня Кіно 28 грудня 2025 року, а також Всеукраїнського наукового круглого столу на тему «Життєстійкість особистості, економіки та культури суспільства» з нагоди Міжнародного Дня дівчат і жінок в науці 11 лютого 2026 року.

Заходи були організовані зусиллями Західного наукового центру НАН України та МОН України, ГО «Львівський аналітичний дім», кафедри практичної психології та педагогіки Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.

Матеріали друкуються у редакції авторів. За академічну добротність, достовірність інформації, коректність висновків відповідальність несуть автори.

Упорядники можуть не погоджуватися з ідеями авторів статей.

Права авторів захищені. При використанні читачами надрукованих у цьому журналі матеріалів слід обов'язково посилатись на автора та вихідні дані цього номеру наукового журналу.

Науковий журнал «Психологічні виміри культури, економіки, управління» зареєстрований:

- Міністерством Юстиції України (Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія KB №22073-11973 ПР від 31.03.2016 р.);
- Міжнародним центром ISSN (Франція, ISSN 2409-1375 від 29.10.2014р.).

Науковий журнал діє у відповідності до законів України: «Про друковані засоби масової інформації в Україні» №2782-ХІІ від 16.11.1992 р.; «Про наукову і науково-технічну діяльність» №1977-ХІІ від 13.12.1991 р.

Редакційна група

Микола Бунік к. політ. н., завідувач кафедри публічного врядування НУ «Львівська політехніка», доц.

<https://orcid.org/0000-0002-6116-3642>

Вознюк Оксана к. пед. наук, доц., проф. каф. військової історії НА сухопутних військ ім. П. Сагайдачного

Katarzyna Chudy-Laskowska PhD, Department of Quantitative Methods, Faculty of Management, Rzeszow University of Technology

<https://orcid.org/0000-0002-7382-0515>

Наталія Жигайло д-р пс. н., проф. кафедри історії та теорії політичної науки Львівського національного університету ім. І. Франка

Євгеній Захарчук ст. наук. співроб. Західного наукового центру НАН України та МОН України

Marzena Jankowska-Mihulowicz PhD, Department of Entrepreneurship, Management and Ecoinnovation, Faculty of Management, Rzeszow University of Technology

<https://orcid.org/0000-0002-7382-0515>

Ігор Карівець д-р філос. н., завідувач кафедри філософії НУ «Львівська політехніка», доц.

<https://orcid.org/0000-0002-4555-2226>

Ірина Кожушко-Лозинська ст. бібліотр. ЛДУВС

Олег Лозинський к. пс. н., ЛДУБЖД

<https://orcid.org/0000-0002-3435-5753>

Ореста Лосик к. філос. н., доц. кафедри філософії ЛНУ ім. І. Франка, доц.

Тарас Матвійчук к. соц. н., доц. кафедри практичної психології та педагогіки ЛДУБЖД

<https://orcid.org/0009-0009-0425-6349>

Богдан Магура к. техн. н., доц. кафедри лісопромислового виробництва та лісових доріг Національного лісотехнічного університету України

<https://orcid.org/0009-0008-9825-0855>

Орищин-Буждиган Лідія к. пс. н., завідувач кафедри практичної психології ментального здоров'я НУ «Львівська політехніка», доц.

<https://orcid.org/0000-0002-5681-0307>

Уляна Парубій к. філол. н., доцент кафедри української фольклористики ім. ак. Ф. Колесси ЛНУ ім. І. Франка

Teresa Piecuch DSc, PhD, Associate Professor, Department of Entrepreneurship, Management and Ecoinnovation, Faculty of Management, Rzeszow University of Technology

<https://orcid.org/0000-0003-2656-662X>

Андрій Поцедейко к. філос. н., доцент кафедри філософії НУ «Львівська політехніка»

Marta Pomykała DSc, PhD, Associate Professor, Department of Law and Administration, Faculty of Management, Rzeszow University of Technology

<https://orcid.org/0000-0002-2557-1876>

Олег Руденко к. мистецтв., доц. кафедри книжкової та станкової графіки НУ «Львівська політехніка», доц.

<https://orcid.org/0000-0002-2266-8402>

Ірина Семків к. пс. н., доц. кафедри психології та психотерапії УКУ, доц.

<https://orcid.org/0000-0003-4139-2699>

Elżbieta Szczygieł PhD, Associate Professor, Department of Research on Sustainable Development Faculty of Social Science, Pedagogical University of Krakow

<https://orcid.org/0000-0002-8804-1071>

Швай Інна. Психологічний аналіз впливу кінофільму «Спліт»	303
Шевченко Анастасія. Психологічний аналіз впливу кіносеріалу «Леді-детектив міс Фрайні Фішер»	306
Шевченко Анастасія. Психологічний аналіз впливу кінофільму «Касл».....	309
Шелемей Антоніна. Психологічний аналіз впливу кінофільму «Правда або дія»	312
Шостак Дарія. Психологічний аналіз впливу кінофільму «Ручна поклажа».....	314
Штангрет Христина. Психологічний аналіз впливу серіалу «The Sopranos»	318
Юрас Вероніка. Психологічний аналіз впливу кінофільму «Синевир»	321
РОЗДІЛ 3. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ	
ОСОБИСТОСТІ, ЕКОНОМІКИ ТА КУЛЬТУРИ СУСПІЛЬСТВА 324	
Баланюк Христина. Комунікативні стратегії та рольові позиції в міжособистісній взаємодії осіб, схильних до співзалежності	324
Блохіна Анастасія. Психологічний стан підлітків в умовах війни: огляд наукових публікацій.....	340
Боднар Анастасія, Яремко Роман. Прояви емоційного вигорання у волонтерів в умовах війни	351
Войтенко Елона. Особливості психологічної адаптації вимушених емігрантів з України: від бар'єрів до інтеграції... ..	363
Лещук Антоніна, Стельмах Оксана. Психологічні особливості взаємозв'язку стилю мислення та стресостійкості у майбутніх рятувальників	376
Лисобик Ілона. Результати емпіричного дослідження стресу і тривожності студентів ЗВО.....	385
Лозинська Ольга. Психологічний аналіз вивчення впливу нейромаркетингу на свідомість людини	397
Магура Богдан. Особливості управління інженерно-технічними проєктами у лісовій інженерії.....	411
Олійник Анастасія. Вплив стресу на саморегуляцію особистості	421
Пилипенко Лілія, Чечільницька Юлія. Психологічні особливості професійної мотивації майбутніх фахівців цивільного захисту в умовах воєнного стану.....	435
Сулятицька Юлія. Специфіка вибору стилів поведінки у конфлікті студентами-психологами з різними індивідуально-типологічними ознаками	450
Лозинський Олег. Психологічна експертиза вербування до колабораційної діяльності.....	463
ПРО НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ.....	477

Чечільницька Юлія, Пилипенко Лілія. Психологічні особливості професійної мотивації майбутніх фахівців цивільного захисту в умовах воєнного стану

Здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої спеціальності «Психологія», Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

E-mail: chchilnytska.julia06@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-6169-6988>

Старший викладач кафедри практичної психології та педагогіки, доктор філософії, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1379-0470>

E-mail: lhodii@ldubgd.edu.ua

© Чечільницька Юлія, Пилипенко Лілія, січень 2026.

Досліджено психологічні особливості професійної мотивації майбутніх рятувальників в умовах воєнного стану. Теоретично та емпірично проаналізовано особливості формування мотивації курсантів у процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання. Мотивацію розглядають як комплекс внутрішніх і зовнішніх чинників, що спрямовують, активізують та підтримують діяльність особистості, впливають на її ефективність, стресостійкість і професійне становлення.

Ключові слова: професійна мотивація, майбутні фахівці цивільного захисту, надзвичайні ситуації, професійна підготовка.

The article examines the psychological characteristics of professional motivation among future rescuers in conditions of martial law. The peculiarities of the formation of cadets' motivation in the process of professional training in higher education institutions with specific training conditions are analyzed theoretically and empirically. Motivation is considered as a complex of internal and external factors that direct activate and support the activity of an individual, influence their effectiveness, stress resistance and professional development.

Key words: professional motivation, future civil protection specialists, emergencies, professional training.

Постановка проблеми. Проблематика мотивації особистості залишається надзвичайно актуальною, адже з часом змінюються не лише особисті цілі людей, а й

суспільна значущість певних професій. У зв'язку зі зростанням кількості надзвичайних ситуацій та катастроф дедалі більше зростає значущість професії рятувальника. Складність цієї професії обумовлена багатofункціональністю виконуваних завдань, високим рівнем як фізичних, так і психологічних навантажень, необхідністю оперативного реагування на зміну обставин під час роботи, а також потребою володіння знаннями суміжних спеціальностей. Досягнення результативності у таких умовах залежить не лише від особистісних рис працівника, рівня його професійної підготовки чи здібностей, а й від сили мотивації, яка формує напрям розвитку особистості, визначає її цілі та значно впливає на ефективність і безпеку професійної діяльності. Саме тому важливим є глибоке вивчення причин, що в одних випадках спонукають людину уникати небезпеки, а в інших – прагнути досягти високих результатів.

Важливість вивчення професійної мотивації майбутніх працівників у сфері цивільного захисту зумовлена підвищеною потребою в досвідчених та висококваліфікованих працівників, які вміють успішно працювати у складних обставинах, зокрема під час війни. У наш час дуже важливо вивчати причини, що формують бажання до професійної діяльності, адже саме від цього залежить готовність виконувати робочі завдання в екстремальних ситуаціях, зокрема під час війни.

Аналіз публікацій з вказаної тематики. Проблематика професійної мотивації має широке відображення у науковій літературі, проте дослідження, присвячені безпосередньо мотиваційній сфері працівників ДСНС та фахівців екстремального профілю, носять більш фрагментарний характер. Вагомий внесок у розробку цього питання зробили вітчизняні науковці, зокрема Л. Гонтаренко, О. Вавринів, О. Тімченко, І. Ушаков, Р. Яремко та інші. У працях цих авторів ґрунтовно проаналізовано мотиваційні чинники, що

детермінують діяльність рятувальників на етапах фахової підготовки, а також встановлено кореляційні зв'язки між рівнем мотивації та показниками успішності й надійності професійних дій. Дослідниками вивчено домінуючі мотиви вибору професії, схарактеризовано вплив екстремальних умов на поведінкові реакції, а мотивацію представлено як складний конструкт, що інтегрує змістові та динамічні компоненти.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Попри значний науковий доробок у галузі психології мотивації та професійного становлення особистості, проблема формування мотиваційної сфери майбутніх рятувальників безпосередньо в умовах тривалих воєнних дій залишається недостатньо висвітленою. Більшість існуючих досліджень фокусуються на вивченні психологічної реабілітації вже діючих фахівців, які отримали травматичний досвід, а також загальних питаннях мотивації навчальної діяльності здобувачів вищої освіти.

Однак, поза увагою науковців залишається специфічний феномен трансформації професійних мотивів курсантів, які обрали або продовжують навчання у закладах вищої освіти системи цивільного захисту під час війни. Невіршеним залишається питання того, як перманентна загроза життю, зміна ціннісних орієнтирів суспільства та високий рівень невизначеності впливають на мотивацію майбутніх фахівців. Зокрема, потребує детального вивчення психологічні особливості професійної мотивації майбутніх фахівців цивільного захисту в умовах воєнного стану.

Мета статті полягає в емпіричному вивченні та аналізі психологічних особливостей мотивації майбутніх рятувальників в умовах воєнного стану, а також у визначенні впливу стресогенних факторів війни на їхню професійну спрямованість.

Виклад основного матеріалу. У сучасних наукових

дослідженнях термін «мотивація» часто розглядається як загальна концепція і визначає багато психологічних істот та процесів, які сприяють та спрямовують поведінку особистості з ключовими умовами та предметами, що визначають спотворення, селективність, психічні рефлексії та кінцеві наміри діяльності. Це розуміння мотивації відповідає життєвим ідеям і пояснює, чому теми вважають за краще робити односторонній на основі селективності та ефективного напрямку дії [13]. Сутність терміну «мотивація», згідно із поглядами Н. Богацької, можна характеризувати як зовнішні і внутрішні спонукання суб'єкта динамічні процеси, організацію, діяльність та стабільність фізіологічного та психологічного планування, що контролюють поведінку людини, щоб досягти певної мети [1]. Базові теоретичні підходи до мотивації вивчали такі науковці як: В. Врум, Ф. Герцберг, Л. Дунц, С. Занюк, К. Левін, С. Максименко А. Маслоу, Г. Олпорт, К. Роджерс, З. Фрейд, Х. Хекхаузен та інші. Проблематика професійної мотивації досліджується у працях В. Карамушки, Л. Карамушки, О. Кокуна, Г. Ложкіна, Є. Резвих тощо.

Варто зазначити, що представники різних мотиваційних концепцій виділяють різні фактори, щоб пояснити поведінку й діяльність. А. Маслоу вважав, що рушієм поведінки людини виступають саме ті потреби, які ще не задоволені. Усі потреби вчений розташував залежно від їх значимості для життєдіяльності індивіда, вважаючи, що вищі потреби можуть направляти поведінку індивіда лише тією мірою, якою задоволені нижчі потреби. Когнітивна теорія В. Врума базується на двох основних припущеннях: людина завжди має високе очікування майбутніх подій внаслідок своєї поведінки; людина віддає перевагу певним наслідкам та висновкам. Згідно з підходом Ф. Герцберга, чинники, що впливають на задоволення працею, поділяються на дві категорії: мотиватори, які сприяють підвищенню задоволеності

роботою, та гігієнічні фактори, що, навпаки, можуть викликати незадоволення й мати негативний вплив. На думку вченого, мотивація виникає під впливом саме мотивуючих факторів, однак їхній позитивний вплив зазвичай залишається непоміченим і має короткочасний характер. Ф. Герцберг виділяє дві основні категорії мотивів, що зумовлюють професійну активність людини, які різняться за своїм спрямуванням. Перша категорія, так звані «мотивуючі фактори», орієнтована на досягнення результатів у професійній діяльності та виконання службових завдань. Серед ключових чинників, що сприяють формуванню професійної мотивації, виокремлюють такі: можливість досягати успіху в професійній діяльності, перспективи кар'єрного росту, визнання результатів праці та позитивна оцінка з боку оточення, належний рівень оплати, умови для підвищення професійної майстерності, високий рівень відповідальності, а також складність і змістовна насиченість роботи. Ці спонукальні чинники мають прямий вплив на результативність професійної діяльності. Іншу групу складають так звані «гігієнічні чинники», які забезпечують привабливість професії, однак не сприяють істотному зростанню продуктивності праці. До них належать сприятливі умови праці, мінімізація стресових ситуацій, доброзичлива атмосфера в колективі та підтримка з боку керівництва, а також комфортний режим роботи. Таким чином, у мотиваційній структурі особистості можна виділити як мотиви, пов'язані з прагненням до професійної реалізації, так і мотиви, спрямовані на поліпшення умов праці. При цьому саме перша група чинників відіграє ключову роль у підвищенні ефективності діяльності, тоді як друга — лише знижує рівень незадоволеності, але не забезпечує високий рівень мотивації. Мотиви, що належать до другої групи, за Ф. Герцбергом, сприяють зниженню рівня невдоволеності працею, однак самі по собі не забезпечують підвищення

продуктивності діяльності й не можуть виступати достатньою основою для формування стійкої високої мотивації [7, с. 7].

Л. Дунець розглядав мотивацію як комплекс внутрішніх чинників, які стимулюють людину до здійснення певної діяльності, спонукаючи її до активної поведінки [2].

О. Ковальчук вважає, що ключовим джерелом людської мотивації є прагнення до активної діяльності та розвитку власних когнітивних, фізичних і емоційних якостей, а також задоволення, яке людина отримує від досягнення поставлених цілей і подолання нових викликів. Мотивація розглядається як цілісна система внутрішніх спонукань, що охоплює мотиви, потреби, цілі, бажання, інтереси, прагнення та мотиваційні установки. Вона виступає чинником, що визначає цілеспрямованість, впорядкованість і стійкість людської діяльності, а також пояснює вибірковість і послідовність поведінки, орієнтованої на досягнення конкретного результату [7].

Найчастіше під професійною мотивацією рятувальників розуміють: систему спонукань, яка підкріплює, спрямовує та направляє людину у виконанні нею професійної діяльності [9]; цілеспрямоване спонукання фахівця до виконання професійної діяльності з урахуванням його особистих потреб, інтересів і цілей [8].

Мотивація майбутнього рятувальника виступає рушійною силою, що спонукає їх до ефективного виконання професійних обов'язків в умовах підвищеного ризику. За умови зацікавленості у досягненні позитивного результату, майбутній фахівець діятиме оперативніше, якісніше та з внутрішнім задоволенням. Спонукальні чинники до діяльності в екстремальних ситуаціях можуть мати різний характер — від матеріальних заохочень (премії, позачергові звання, додаткові вихідні, підвищення на посаді) до морального стимулювання (подяки, відзнаки, грамоти, нагрудні знаки чи просте схвалення з

боку колег або керівництва) [6].

Професійну мотивацію майбутніх рятувальників розуміють як процес, та результати розвитку професійно значущих мотивів, які впливають із визнання цінності їх майбутньої професії, визначення ключових елементів службових обов'язків [11].

У психологічній літературі професійну мотивацію рятувальників тлумачать як складну систему мотивів, що активізують, спрямовують і налаштовують особистість на виконання професійних завдань [5]; сукупність різноманітних спонукань – потреб, інтересів, мотивів і цілей – які підштовхують до професійної активності [3]; професійна мотивація може виступати цілеспрямованим стимулом до діяльності, що враховує особистісні риси, зацікавленість й потреби спеціаліста [8].

Відповідно до класифікації О. Тімченка, що є однією з найглибших серед досліджень у сфері мотивації представників професій з підвищеним рівнем ризику, виділяють п'ять основних типів професійної мотивації. Перший – адекватний, що передбачає відповідність між особистісними цінностями, професійною мотивацією та соціальною поведінкою індивіда. Другий – ситуативний, формується під впливом зовнішньої привабливості професії або матеріальних міркувань. Третій – конформістський, виникає внаслідок наслідування думки важливих для особистості осіб чи груп. Четвертий – компенсаторний, характерний для осіб, які через професійну діяльність прагнуть подолати власні слабкі сторони. П'ятий – кримінальний, пов'язаний із використанням професії в особистих, антисоціальних інтересах [14].

Мотивація майбутніх рятувальників є частково стимулом до професійної діяльності в екстремальних умовах, коли фахівець зацікавлений у досягненні поставленої мети, він виконує завдання більш оперативно та якісно, отримуючи при цьому позитивні емоції. Серед

засобів підвищення мотивації майбутніх рятувальників у таких умовах можна виокремити як матеріальні, так і нематеріальні: відзнаки, подяки, нагороди, позачергові звання чи відпустки, а також звичайне людське визнання і схвалення [4].

Професійна мотивація спеціалістів, які працюють у сфері підвищеного ризику, може проявлятися на трьох рівнях: високому, середньому та низькому. Високий рівень мотивації характеризується щирим зацікавленням у професійній діяльності, гармонією між особистими цінностями та реальними вчинками, а також орієнтацією на професійне зростання. Такий рівень супроводжується прагненням до засвоєння професійних знань, ефективною взаємодією з колегами, що включає взаємоповагу й підтримку. При середньому рівні мотивації інтерес до професії є помірним, спостерігаються спроби співвіднести власні інтереси й здібності з можливостями оточення, а також періодичні труднощі в спілкуванні. Низький рівень мотивації проявляється у відсутності зацікавленості в досягненні професійного успіху, низькій готовності до опанування професії та труднощах у встановленні міжособистісних контактів.

У наукових дослідженнях замало уваги приділено аналізу психологічних факторів та обставин, що впливають на становлення професійної мотивації саме у рятувальників. Однак подібні аспекти були розглянуті стосовно військовослужбовців. Зокрема, було з'ясовано, що результативне становлення професійної мотивації у майбутніх військових під час навчання забезпечується створенням умов, максимально наближених до реальної професійної діяльності, активною участю всіх членів освітнього процесу на рівних правах, а також застосуванням принципу рефлексивного керівництва навчальною діяльністю курсантів [9].

Вважаємо, що професійна мотивація майбутніх рятувальників – це важливий чинник, що визначає

здатність до виконання службових завдань в екстремальних ситуаціях. Вона виникає під впливом різних факторів, серед яких цінності, професійні потреби, визнання в суспільстві та інші. Більше того професійна мотивація постійно змінюється з набуттям професійного досвіду та розвитком особистості [11].

Питання мотивації розглядається в контексті взаємодії трьох ключових компонентів: «мотивація-особистість-діяльність», і має важливе значення для становлення особистості як професіонала. У цьому зв'язку особливої актуальності набуває вивчення та аналіз особистісних чинників поведінки та її мотиваційної основи, що безпосередньо впливає на професійне й особистісне зростання працівників ДСНС. Зміст трудової діяльності, особливо в особливих або екстремальних умовах, не обмежується лише досягненням певного результату чи задоволенням потреб, а включає в себе активну участь у процесі, прагнення до досягнення успіху, розкриття внутрішнього потенціалу та реалізацію власних здібностей. В умовах реформування ДСНС особливо актуалізується проблема професійного становлення рятувальників на початкових етапах їх кар'єри. Це пов'язано з високим рівнем плинності кадрів і необхідністю поліпшення якісних характеристик професійної діяльності. Робота рятувальників часто пов'язана з екстремальними обставинами, які можуть створювати загрозу для життя і здоров'я. Така діяльність вимагає від фахівця наявності розвинених індивідуально-психологічних характеристик, сформованості професійно важливих якостей і високої готовності до виконання поставлених завдань. За таких обставин мотивація до ефективної професійної діяльності є одним із ключових чинників успішного виконання службових обов'язків [12].

Мотивація цих фахівців є інтегрованою системою, яка об'єднує інтерес до професійної діяльності, прагнення досягнення результату, стійкість до стресу та готовність до

дiй у надзвичайних умовах. Сучаснi дослідження акцентують на необхідностi формування адекватної мотивацiйної структури ще на етапi професiйної пiдготовки, оскiльки саме вона є визначальною для надiйного виконання обов'язкiв у складних ситуацiях. Таким чином, мотивацiя рятувальника – це не лише чинник ефективностi професiйної дiяльностi, а й важлива складова особистiсного ресурсу, що забезпечує стiйкiсть, вiдповiдальнiсть та професiоналiзм у критичних умовах служби.

Для вивчення психологiчних особливостей мотивацiї майбутнiх рятувальникiв нами було проведено емпиричне дослідження з використанням методик: методика «Дiагностика мотивацiї до успiху» (Т. Елерса), опитувальник для визначення рiвня професiйної спрямованостi студентiв (Д. Дубровицька); особистiсний опитувальник Г. Айзенка (FPI). Також ми розробили авторську анкету «Дослiдження особливостей мотивацiйної сфери майбутнiх рятувальникiв»). У дослідженнi взяло участь 20 курсантiв Львiвського державного унiверситету безпеки життєдiяльностi спецiальностi «Пожежна безпека».

Емпiрично було встановлено, що 59% досліджуваних мають помiрковано високий рiвень мотивацiї. У 35% респондентiв наявний середнiй рiвень мотивацiї до успiху. Також 6% показали занадто високий рiвень мотивацiї до успiху.

За результатами методики визначення рiвня професiйної спрямованостi студентiв (Т. Дубовицька), було виявлено, що бiльшiсть майбутнiх рятувальникiв мають середнiй рiвень професiйної орієнтацiї (45%), що вказує на достатнiй інтерес до обраної професiї. Низький рiвень професiйної орієнтацiї виявлено у 35% респондентiв, що може свiдчити про неусвiдомлений вибiр професiї або потребу в додатковiй мотивацiйнiй пiдтримцi. I лише 20% демонструють високий рiвень

професійної орієнтації, що свідчить про стійке бажання працювати за фахом, прагнення до самореалізації та професійного зростання.

Результати анкетування показали, що основним мотивом вибору професії рятувальника для більшості респондентів є бажання допомагати людям (50%) та дитяча мрія (40%). Більшість курсантів оцінюють рівень своєї мотивації як дуже високий (45-55%) або високий (15-25%), що свідчить про переважно позитивне ставлення до обраної професії. Найбільшим джерелом мотивації учасники назвали внутрішнє бажання стати професіоналом (45%) та підтримку близьких (30%). Провідним мотивом у професійній діяльності виступає відчуття важливої місії (60%). Водночас стрес найчастіше викликає нестача часу на відпочинок (50%) і фізичне навантаження (30%). Більшість опитаних (55%) зазначили, що з початком навчання їхня мотивація посилилась. При цьому викладачі та командири мають значний вплив на мотиваційний стан курсантів (60%). Анкетування з проблематики мотивації виявило домінування внутрішніх мотивів, зокрема бажання допомагати людям та самореалізовуватись у важливій соціальній місії. При цьому фактори зовнішнього впливу – як позитивні (підтримка близьких, вплив командирів), так і стресові (фізичне навантаження, нестача часу на відпочинок) – відіграють важливу роль у підтриманні або зниженні рівня мотивації. Таким чином, загальна картина мотиваційної сфери майбутніх рятувальників вказує на необхідність продовження профорієнтаційної та психопрофілактичної роботи, з метою формування стійкої, глибоко усвідомленої професійної мотивації, здатної забезпечити ефективну діяльність у складних умовах служби.

За результатами методики Т. Елерса, переважна більшість респондентів (94%) виявили середній або високий рівень мотивації до успіху, що свідчить про їхню

готовність до професійного розвитку. Разом із цим, результати методики Т. Дубовицької засвідчили, що 45% курсантів мають середній рівень професійної спрямованості, а ще 35% – низький, що потребує подальшого посилення професійної орієнтації та мотиваційної підтримки. Профіль особистості курсантів за опитувальником Г. Айзенка свідчить про збалансованість екстраверсії та інтроверсії у більшості досліджуваних, водночас майже половина респондентів характеризується високим рівнем нейротизму, що вказує на потенційні труднощі з емоційною стабільністю, особливо в умовах стресових ситуацій, характерних для професії рятувальника.

За допомогою особистісного опитувальника Г. Айзенка (FPI) виявлено: що більшість опитаних мають помірну екстраверсію (47%) та помірну інтроверсію (42%). Це свідчить про збалансованість особистісних рис у більшості курсантів. Лише 5% респондентів виявили виражену екстраверсію, що відображає високий рівень соціальної активності. 6% курсантів мають виражену інтроверсію, що свідчить про їхню схильність до самозаглиблення та обмеженого соціального контакту. Якщо казати про школу нейротизму то ми отримали такі результати: 45% курсантів мають виражений нейротизм, що свідчить про схильність до підвищеної тривожності, емоційної нестійкості та внутрішнього напруження, 25% респондентів мають помірний нейротизм, що є допустимою нормою для молоді. 20% – демонструють досить виражений нейротизм, що потребує психологічної підтримки. Низький рівень нейротизму (мало виражений) зафіксовано лише у 10% респондентів. Це свідчить про емоційну вразливість більшості студентів, що є важливим фактором у професійній адаптації.

Висновок. Таким чином у процесі проведення нашого дослідження було проаналізовано теоретичні підходи до розуміння мотивації як складного психологічного явища,

що охоплює сукупність потреб, установок, прагнень та інтересів, які спонукають людину до дії. Особливу увагу було приділено мотиваційній сфері представників ризиконебезпечних професій, зокрема майбутніх рятувальників, які працюють в умовах високої емоційної напруги та фізичних навантажень. Ми засвідчили, що мотивація має вирішальне значення для формування готовності до професійної діяльності в екстремальних ситуаціях, адже саме вона забезпечує ініціативність, відповідальність, витривалість і професіоналізм.

Результати емпіричного дослідження підтвердили, що більшість курсантів мають позитивне ставлення до обраної професії та демонструють високий або середній рівень мотивації до досягнення успіху. Опитування показало, що серед провідних мотивів фігурують прагнення допомагати людям, внутрішня потреба у самореалізації, відчуття соціальної значущості обраної діяльності. Ці чинники свідчать про наявність внутрішньо обумовленої, глибоко усвідомленої мотивації, яка є основою ефективного професійного становлення рятувальника.

Наша стаття підкреслює важливість поєднання теоретичних знань і практичних заходів, спрямованих на формування стабільної мотиваційної спрямованості у майбутніх рятувальників. Результати які ми отримали засвідчують переважання середнього та високого рівня мотивації до успіху, що свідчить про готовність курсантів до професійного зростання та виконання службових завдань. Поряд із цим виявлені труднощі, зокрема підвищений рівень нейротизму, середній або низький рівень професійної орієнтації у частини респондентів, що може знижувати емоційну стійкість та ускладнювати процес адаптації. Це підкреслює необхідність цілеспрямованої психологічної підтримки, розвитку стресостійкості, а також посилення професійної орієнтації курсантів у процесі навчання. Мотивація майбутніх

рятувальників є багатокомпонентною системою, яка не лише визначає ефективність виконання завдань, але й виступає важливим ресурсом професійного та особистісного становлення. Її формування та розвиток на етапі професійної підготовки має стати одним із пріоритетів освітнього процесу у вищих навчальних закладах ДСНС, оскільки саме вона забезпечує високий рівень відповідальності, готовності до ризику та професіоналізму в екстремальних умовах служби.

Джерела

1. Богацька Н. М. Мотивація як основний чинник підвищення ефективності праці на підприємстві. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. № 3. С. 210-214.
2. Вавринів О. С. Професійна мотивація майбутніх рятувальників до діяльності в особливих умовах. Психологічні засади забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів: матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф., м. Кривий Ріг, 15 лют. 2018 р. С. 343-345.
3. Гонтаренко Л.О. Психологічні характеристики працівників черговодиспетчерських служб екстреного виклику МНС України / Л.О. Гонтаренко. Наукові записки Інституту психології імені Г.С. Костюка АПН України. 2006. Вип. 27. С. 343-354.
4. Євсюков О.П., Тімченко О.В. Психологічне прогнозування надійності діяльності працівників аварійно-рятувальних підрозділів МНС України: монографія. Харків: УЦЗУ, 2007. 288 с.
5. Кісіль З. Р., Швець Д. В. Мотивація діяльності людини : навч. посіб. Одеса : ОДУВС, 2023. 154 с.
6. Коваль І. С. Формування професійної готовності майбутніх рятувальників до діяльності в екстремальних умовах : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Львів, 2017. 97 с.
7. Ковальчук О. П. Теоретичні аспекти дослідження мотивації професійної діяльності військовослужбовців. Вісник Національного університету оборони України. 2011. № 21. С. 135-139.
8. Магда В.А. Особливості взаємозв'язку мотивації вибору професії рятувальника і локусу контролю особистості та їх вплив на розвиток професійної деформації працівників МНС України. Проблеми екстремальної та кризової психології: 2010.Вип.7. С. 309-318.
9. Марченко П.П. Дослідження мотиваційної сфери працівників МНС України. Проблеми екстремальної та кризової психології. 2010. №7. С. 370-379.
10. Основи психологічного забезпечення діяльності МНС: підручник /За заг. ред. В.П. Садкового. Харків.: УЦЗУ, 2009. 244 с.
11. Пилипенко Л.В., Чечільницька Ю.Д. До питання дослідження професійної мотивації майбутніх рятувальників. Особистість в екстремальних умовах : матеріали XII Всеукр. науково-практ. конф з міжнар. у., м. Львів, 23 квіт. 2025 р. Львів, 2025. С. 237-240.
12. Ушакова І. М., Шовкун О. В. Розвиток професійної мотивації майбутніх працівни-

ків ДСНС під час їх навчання у ВНЗ. Проблеми екстремальної та кризової психології. 2017. Вип. 22. С. 275-284.

13. Яремко Р. Я. Проблема мотивації в працях вітчизняних та зарубіжних науковців. Соціально-психологічні та гуманітарні виміри безпеки життєдіяльності : зб. тез доп. І наук.-практ. конф. з міжнар. участю, Львів, 20–21 жовт. 2022 р. Львів : ЛДУБЖД, 2022. С. 388- 390.
14. Яремко Р. Я. Дослідження професійної мотивації майбутніх рятувальників. Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи: зб. наук. пр. Севе-родонецьк, 2021. № 3 (56). С. 354-362.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Психологічні виміри культури, економіки, управління:
науковий журнал

Psychological Dimensions of Culture, Economics, Management:
Science Journal

ISSN 2409-1375

Випуск 29

Керівник проєкту, відповідальний редактор
Олег Лозинський кандидат психологічних наук

Ідея проєкту, макет, комп'ютерна верстка, дизайн обкладинки, підготовка до
друку ГО «Львівський аналітичний дім». Ідентифікаційний код 34167033.

Свідоцтво про державну реєстрацію юридичної особи:
серія АОО №760926

Для листування E-mail: lviv-forum@ukr.net

Підписано до друку 12.02.2026 р. Формат 60x84/16.
Папір друк. Друк на ксероксі. Гарнітура Palatino Linotype.
Ум. друк. арк. 19,2. Тираж 100.

Друк Видавництво ЛНУ ім. І.Франка, 79000, Львів, вул. Дорошенка, 41.